

Vanhan Vaasan sairaalan vastuullisuusraportti 2022

Sisällysluettelo

Johdanto.....	3
Kestävän kehityksen 17 tavoitetta:	3
Vanhan Vaasan sairaala.....	4
Hoito- ja mielentilatutkimusvuorokaudet vuonna 2022.....	5
Vastuullisuustavoitteet	5
YK:n tavoite 3: Taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille.....	5
Alatavoite 3.4: Vähentää vuoteen 2030 mennessä kolmanneksella tarttumattomien tautien aiheuttamia ennenaikaisia kuolemia ennaltaehkäisyn ja hoidon avulla sekä edistää henkistä terveyttä ja hyvinvointia.....	5
YK: tavoite 8: Edistää kaikkia koskevaa kestäväää talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja.....	6
YK:n tavoite 12: Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys	6
Alatavoite 12.3: Puolittaa vuoteen 2030 mennessä maailmanlaajuinen ruokajätteen määrä jälleenmyyjä- ja kuluttajatasolla sekä vähentää ruokahävikkiä tuotanto- ja jakeluketjussa sadonkorjuun jälkeinen hävikki mukaan lukien.....	6
Yk:n tavoite 13: Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan	8
Alatavoite 13.2 Integroida ilmastonmuutosta koskevat toimenpiteet kansalliseen politiikkaan, strategioihin ja suunnitteluun.....	8
YK:n tavoite 5: Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia.....	8
Alatavoite 5.1 Lopettaa kaikenlainen naisiin ja tyttöihin kohdistuva syrjintä kaikkialla.	8

Johdanto

Vastuullisuuden merkitys yhteiskunnan ja sen eri toimijoiden menestykselle tunnustetaan tänä päivänä laajalti. YK:n jäsenmaiden yhteinen Agenda 2030 -toimintaohjelma asettaa 17 globaalia kestävän kehityksen tavoitetta (Sustainable Development Goals, SDG), jotka on määrä saavuttaa vuoteen 2030 mennessä.

Kestävä kehitys tarkoittaa kehitystä, joka turvaa nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. YK:n kestävän kehityksen tavoiteohjelma Agenda 2030 tähtää äärimmäisen köyhyyden poistamiseen sekä kestävään kehitykseen, jossa otetaan ympäristö, talous ja ihminen tasavertaisesti huomioon.

Kestävän kehityksen 17 tavoitetta:

1. Poistaa köyhyys sen kaikissa muodoissa kaikkialta.
2. Poistaa nälkä, saavuttaa ruokaturva, parantaa ravitsemusta ja edistää kestävää maataloutta.
3. Taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille.
4. Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet.
5. Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia.
6. Varmistaa veden saanti ja kestävä käyttö sekä sanitaatio kaikille.
7. Varmistaa edullinen, luotettava, kestävä ja uudenaikainen energia kaikille.
8. Edistää kaikkia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja.
9. Rakentaa kestävää infrastruktuuria sekä edistää kestävää teollisuutta ja innovaatioita.
10. Vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä.
11. Taata turvalliset ja kestävät kaupungit sekä asuinyhdyskunnat.
12. Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys.
13. Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan.
14. Säilyttää meret ja merten tarjoamat luonnonvarat sekä edistää niiden kestävää käyttöä.
15. Suojella maaekosysteemejä, palauttaa niitä ennalleen ja edistää niiden kestävää käyttöä; edistää metsien kestävää käyttöä; taistella aavikoitumista vastaan; pysäyttää maaperän köyhtymisen ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen.
16. Edistää rauhanomaisia yhteiskuntia ja taata kaikille pääsy oikeuspalveluiden pariin; rakentaa tehokkaita ja vastuullisia instituutioita kaikilla tasoilla.
17. Tukea vahvemmin kestäväen kehityksen toimeenpanoa ja globaalia kumppanuutta.

Kestävä kehitys on osa jokaisen työtä. Jokainen meistä voi vaikuttaa ja mahdollistaa parempi tulevaisuus.

Vanhan Vaasan sairaala

Vanhan Vaasan sairaala tuottaa valtakunnallisia oikeuspsykiatrisia erityistason palveluita yhteistyössä sairaanhoitopiirien ja hyvinvointialueiden kanssa. Sairaala toimii ensisijaisesti oikeuspsykiatristen hoitojen aloituspaikkana ja osana tämän potilasryhmän kokonaishoitoa. Sairaalassa hoidetaan lisäksi hyvinvointialueiden esityksestä muita potilaita, joiden hoitaminen on erityisen vaarallista tai erityisen vaikeaa. Sairaala toimii yhtenä valtion laitoksena, jolla on itsenäinen asema STM:n asettaman johtokunnan ohjauksessa ja valvonnassa sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tulosohjauksessa. Vanhan Vaasan sairaalaa kehittää myös yhteistyötä Niuvanniemen sairaalan sekä myös muiden valtion sosiaali- ja terveydenhuollon erityispalveluiden kanssa.

Sairaalassa tehdään mielentilatutkimuksia ja annetaan oikeuslaitoksen tarvitsemia lausuntoja. Sairaalassa tehtävä tutkimus- ja kehittämistoiminta suuntautuu ensisijaisesti hoidon sisällön ja laadun sekä oikeuspsykiatristen hoitojärjestelmän kehittämiseen. Sairaalassa annetaan oikeuspsykiatrian erikoislääkärikoulutusta Turun yliopiston koulutusohjelman mukaisesti. Sairaalan toiminnassa hyödynnetään moniammatillisia työryhmiä.

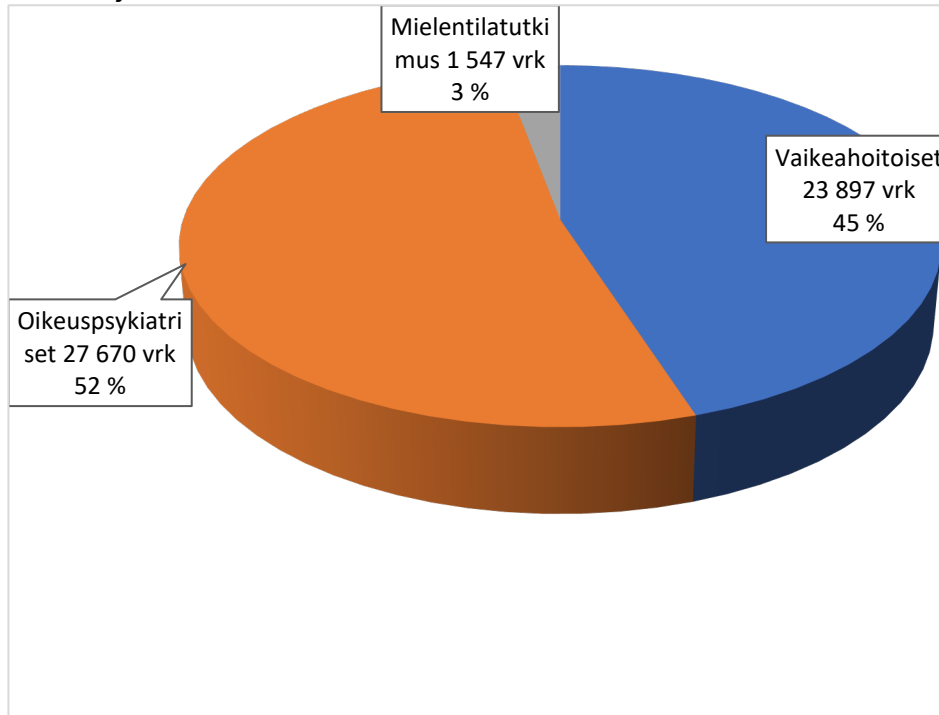
Sairaalan johtokunnassa on edustettuna Sosiaali- ja terveysministeriö, jonka alaiseen hallintoon sairaala kuuluu, Aluehallintovirasto sekä kunta-asiakkaat. Sairaala on THL:n tulosohjauksen alainen. Toimintaa säätelevät lisäksi laki (L 1292/87) ja asetus (A 1293/87) valtion mielisairaaloista, mielenterveyslaki sekä -asetus sekä laki ja asetus Terveidenhuollon oikeusturvakeskuksesta niihin tehtyine muutoksineen. Muutoksilla on pyritty oikeuspsykiatristen potilaiden vaativan hoidon keskittämiseen heidän hoitonsa edellyttämiin sairaaloihin.

Sairaalassa on vakituisia virkoja yhteensä 287. Sairaansijoja on käytössä 155. Sairaalan toimintaa arvioidaan tulosohjausmenettelyllä ja sisäisellä laadunvalvonnalla.

Vastuullisuusraportti toimii myös työkaluna henkilöstön kouluttamisessa ja motivoinnissa. Raportin avulla voimme osoittaa, mitä sairaalan vastuullisuus työ konkreettisesti tarkoittaa ja miten reagoimme tasa-arvo- ja ympäristöongelmiin.

Vastuullisuusraportti tullaan jatkossa laatimaan kerran vuodessa, tilinpäätöksen yhteydessä. Vastuullisuusraportti sekä kestävä kehityksen tavoitteet tullaan jatkossa hyväksymään Vanhan Vaasan sairaalan johtoryhmän kokouksessa.

Hoito- ja mielentilatutkimusvuorokaudet vuonna 2022

Hoito- ja mielentilatutkimusvuorokausia Vanhan Vaasan sairaalassa oli vuonna 2022 yhteensä 53 114.

Vastuullisuustavoitteet

Kestävän kehityksen tavoitteet pyritään ottamaan huomioon sairaalan jokapäiväisessä toiminnassa. Kaikessa toiminnassamme otamme huomioon ympäristökriteerit ja sitoumme kestävien hankintojen toteuttamiseen. Materiaalien tehokasta käyttöä ja kierrätystä sekä jätteiden lajittelua tehostamalla pienennetään sekajätteen määrää. Matkustaminen ja kuljetukset pyritään toteuttamaan ekologisesti. Pyrimme myös jatkamaan bio- sekä sekajätteen vähentämiseen tähtäviä toimia yhdessä koko henkilöstön kanssa. Vastuullisuus on yksi eettisistä periaatteistamme. Muina eettisinä periaatteinaamme ovat ihmisen kunnioittaminen, hyvä hoito sekä henkilökunnan osaamisen arvostaminen.

YK:n tavoite 3: Taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille

Alatavoite 3.4: Vähentää vuoteen 2030 mennessä kolmanneksella tarttumattomien tautien aiheuttamia ennenaikaisia kuolemia ennaltaehkäisyä ja hoidon avulla sekä edistää henkistä terveyttä ja hyvinvointia

Vanhan Vaasan sairaalan potilaista valtaosa sairastaa oirekuvaltaan haasteellista skitsofreniaryhmän psykoosisairautta. Skitsofrenialle on tyypillistä, että siihen liittyy normaaliin psyykkiseen toimintaan nähden ylimääräisten oireiden (kuten aistiharhat,

harhaluulot jne.) lisäksi normaalin psyykkisen toiminnan puutosoireita, kuten aloitekyvyttömyys, tahdottomuus, sosiaalinen vetäytyminen sekä tunteiden latistuminen ja kyvyttömyys tuntea mielihyvää. Lisäksi suurella osalla potilastamme esiintyy sairautensa liittyen kognitiivisiin toimintoihin liittyviä puutosoireita. Tällaisessa hoitoympäristössä, jossa joudutaan käyttämään perusoikeuksiin kohdistuvia rajoituksia, korostuu henkilökunnan vastuullisuus vielä vahvemmin.

Vanhan Vaasan sairaalassa potilaan hoitoa ohjaavat Suomen perustuslaki, mielenterveyslaki- ja asetus, laki- ja asetus valtion mielisairaaloista, laki potilaan asemasta ja oikeuksista sekä kansainvälinen ihmisoikeusopimus, laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä, potilasvahinkolaki, yhdenvertaisuuslaki, tasa-arvolaki, laki holhousoimesta ja rikoslaki. Hoitoa ohjaavat myös KäypäHoito-suositukset.

Vanhan Vaasan sairaalassa työskentelee hyvin koulutettua henkilökuntaa, joka on kiinnostunut kehittämään sekä itseään että työtään jatkuvasti. Sairaalassa kehitetään aktiivisesti eri hoito- ja kuntoutusmuotoja, jotta potilaille taataan paras mahdollinen hoito. Mittareina hyvän ja laadukkaan hoidon tavoitteisiin pääsemiseksi, käytetään: Käypähoito-suosituksia; ulkoilut, hoitosuunnitelma ja psykoedukaatio annettu ajallaan hoitosuunnitelman mukaisesti sekä lääketurvallisuuden varmistaminen.

YK: tavoite 8: Edistää kaikkia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttä ja tuotavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja

Vanhan Vaasan sairaala tukee työntekijöiden työhyvinvointia sekä työssä jatkamista monin tavoin esim. Epassi, kattavat työterveyshuollon palvelut, mahdollisuus terveelliseen työpaikkaruokailuun, hyvät koulutusmahdollisuudet, työaikajoustot, hoitohenkilökunnan autonominen työvuoro suunnittelu ja työaikapankki. Sairaalassa toimii myös moniammatillinen työhyvinvointi asioita edistävä Kaiku-työryhmä (Kaikki kunnossa työpaikalla). Esihenkilöt toteuttavat kehityskeskustelut säännöllisesti ja sairaalassa on mahdollisuus saada laadukasta työnohjausta. Kiinnittämällä huomiota henkilökunnan työhyvinvointiin on tarkoituksena myös lisätä houkuttelevuutta ja vetovoimaisuutta sekä sitoutumista sairaalan tarjoamiin työpaikkoihin. Toiminnassamme pyrimme sekä potilas- että työturvallisuuteen. Teemme aktiivisesti työtä henkilökunnan sairaslomien ja työtaturmien vähentämiseen.

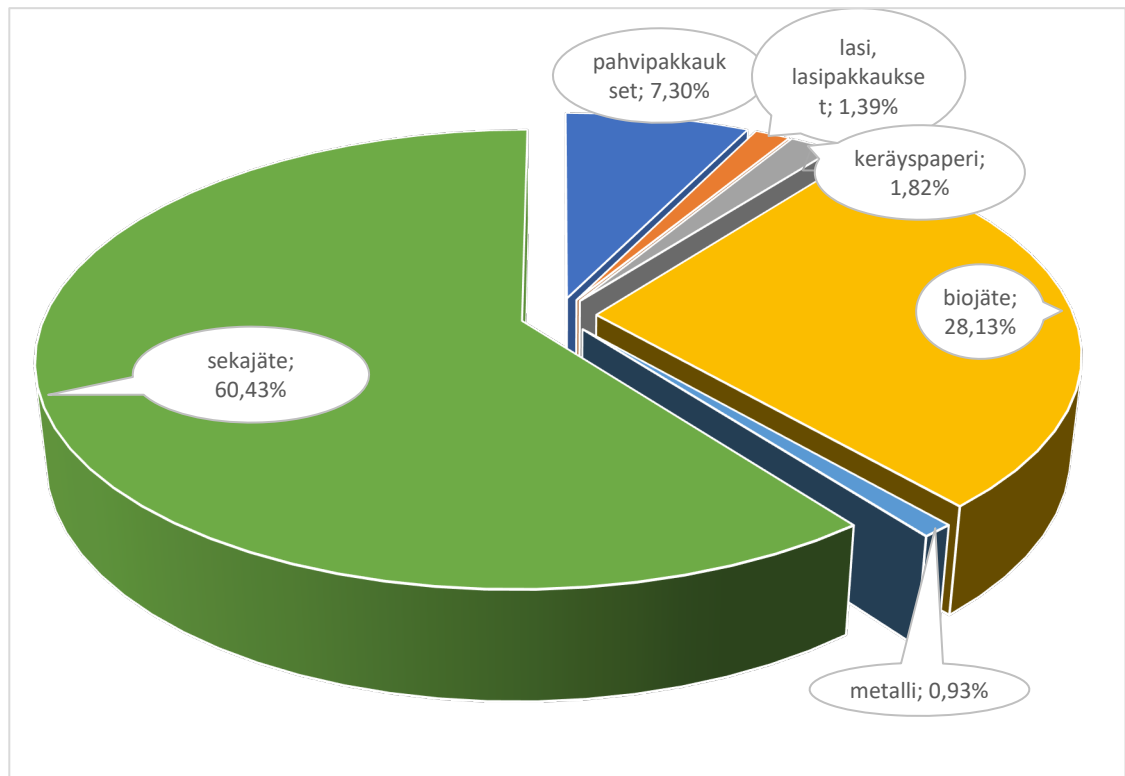
Osallistumme osaltamme Tulevaisuuden Sote -osaajien koulutukseen. Arvostamme jokaista työntekijäämme ja sitoudumme terveellisiin ja turvallisiin työ oloihin.

Onnistumistamme mittaamme mm. työtyytyväisyyskyselyllä, esimiesbarometrillä, henkilökunnan vaihtuvuusprosentilla sekä kehityskeskusteluista saatavalla palautteella.

YK:n tavoite 12: Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys

Alatavoite 12.3: Puolittaa vuoteen 2030 mennessä maailmanlaajuinen ruokajätteen määrä jälleenmyyjä- ja kuluttajatasolla sekä vähentää ruokahävikkiä tuotanto- ja jakeluketjussa sadonkorjuun jälkeinen hävikki mukaan lukien.

Vanhan Vaasan sairaalan jätemäärät jätelajeittain

Prosentuaalisesti suurin osa jätteistämme koostuu ruokahävikistä ja sekajätteen määrästä. Ruokahävikin määrää on pyritty pienentämään mm luopumalla päivittäisestä jälkiruoosta, koska sen todettiin aiheuttavan paljon hävikkiä. Hävikkiä pienennetään myös myymällä ulos henkilökunnalle mahdollista ylijäämäruokaa. Laskennallisesti sekajätteen määrä on sairaalassamme n. 130t ja biojätteen 60t. Haasteita sairaalan ruokajätteen pienentämiseen tuo se, että tahdosta riippumattomassa hoidossa oleville potilaille tulee toimittaa tietyt annoskoot, vaikka he eivät osallistuisikaan ruokailuun. Sairaalan vuoden 2023 päämäärä on saada jätemäärää pienemmäksi sekä oikealla ohjeistuksella sekä lajittelulla kohti kestävästä kehitystä.

Sairaalaan on perustettu kestävä kehityksen -työryhmä (KEKE), joka suunnittelee ja koordinoi tarvittavia toimenpiteitä hävikin minimoimiseksi. Työryhmän lisäksi jokaisesta yksiköstä osallistetaan sekä henkilökuntaa että potilaita mukaan toimintaan. Tarkoituksena on, että jokaisessa yksikössä on ympäristövastaava edesauttamassa asianmukaista jätteiden käsittelyä. Työryhmä pitää palavereja tarvittaessa myös jätteiden kuljetuksesta vastaavan yhtiön Urbaserin kanssa. Työryhmän ensimmäisinä tehtävinä on uusia jätteidenlajittelu ohjeet jättepisteelle. Tämän lisäksi tarkoituksena on aloittaa kotitaloustalous muovijätteen asianmukainen kierrätys sekä biojätteen asianmukaisempi lajittelu. Työryhmä järjestää myös koulutusta henkilökunnalle jätteiden asianmukaiseen kierrättämiseen ja lajitteluun liittyen.

Terveystieteiden tulisi pyrkiä vähentämään syntyvän lääkejätteen määrää. Vanhan Vaasan sairaalassa lääkehävikkiä pyritään pienentämään entisestään ja tässä osastofarmaseutilla on suuri rooli. Osastofarmaseutti tekee työtään suurimmaksi osaksi osastoilla ja huolehtii osaltaan lääkekaappien siisteydestä ja siitä, että lääkkeitä on lääkekaapeissa vain tarvittava määrä. Lääkehävikkiä voi vähentää myös oikealla pakkauskoolla ja tarkistamalla päällekkäiset tai turhat lääkitykset. Lääkekeskuksen laadunhallinnalla ja erilaisilla seurantajärjestelmillä ennaltaehkäistään lääkehävikkiä.

YK:n tavoite 13: Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan

Alatavoite 13.2 Integroida ilmastonmuutosta koskevat toimenpiteet kansalliseen politiikkaan, strategiaihin ja suunnitteluun.

Sairaala pyrkii vähentämään tuotannollisen toiminnan tuloksena syntyvää hiilijalanjälkeä. Sitoudutaan kaikissa hankinnoissa vastuullisuuteen. Suurin osa hankinnoista tehdään julkishallinnon yhteishankintayksikön kilpailuttamilta toimittajilta.

esim. Tulevaisuudessa sähköautot

Koulutustilaisuuksiin matkustetaan mahdollisuuksien mukaan junalla tai esimerkiksi kimpakyydillä. Koulutuksiin on mahdollista osallistua myös etäyhteyksillä, hyödyntäen Teamsia tai Zoomia ja tätä mahdollisuutta hyödynnetään varsinkin yhden päivän kestävässä koulutuksissa.

YK:n tavoite 5: Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia.

Alatavoite 5.1 Lopettaa kaikenlainen naisiin ja tyttöihin kohdistuva syrjintä kaikkialla.

Valtion mielisairaaloissa on täysi-ikäisten naispotilaiden suhteellinen osuus selvästi miespotilaita pienempi, kuten esim. vankilapopulaatiossakin. Yhteiskunnassa naiset syyllistyvät miehiä vähemmän erityisesti vakaviin väkivaltarikoksiin. Koska oikeuspsykiatriseen hoitoon ohjaututaan tyypillisesti syyntakeettomana tehdyn vakavan väkivaltarikoksen takia, muodostavat naiset myös selvän vähemmistön oikeuspsykiatrisista potilaista. Myös valtion sairaaloihin muista hoitoympäristöistä ohjautuvista ns. vaarallisista- ja vaikeahoitoista psykiatrisista potilaista naisten osuus on selkeästi miespotilaiden osuutta pienempi ja heidän tulositynän on miespotilaisiin verrattuna useammin ongelmallista itseen kohdistuvaa vahingoittamista ja itsetuhoisuutta. Oikeuspsykiatristen naispotilaiden tekemät rikokset poikkeavat oikeuspsykiatristen miespotilaiden teoista. Naisten tekemät vakavat väkivaltarikokset tapahtuvat tyypillisimmin läheisissä ihmissuhteissa, kuten parisuhteessa tai perhesuhteissa ja heillä on oikeuspsykiatrisiin miespotilaisiin verrattuna harvemmin aikaisempaa antisosiaalista taustaa. Joskus tutkimuksessa tai hoidossa voi olla myös raskaana olevia naisia, ja moni heistä ovat myös vanhempia, jolloin sairaalan sosiaalityö ja lastensuojelun huomioiminen on merkittävässä roolissa. Sairaalan naispotilailla on usein myös runsas ja vaikea traumatausta, erilaisia hyväksikäyttö- ja uhrikokemuksia sekä alttiutta joutua edelleen näiden kohteeksi ja hoitotyön tulee siis olla vahvan traumatietoisista. Päätöksenteossa naisten tarpeiden huomioiminen saattaa miesvaltaisessa ja ajoittain myös hyvin antisosiaalisessa sairaalan lähiympäristössä, varsinkin hoidon alkuvaiheessa tarkoittaa tasapainoiluna valvonnan ja vapauksien välillä. Naisten osaston erityisosaamisen huomioiminen ja ylläpito onkin nais erityisyys näkökulmasta erityisen tärkeää.

Vanhan Vaasan sairaalalla on pitkät perinteet nais erityisyyden huomioisesta ja sairaala on tuottanut runsaasti tieteellisiä julkaisuja naisten henkirikoksen taustalla olevista tekijöistä, heidän väkivallan teoistaan sekä heidän väkivallalle altistavista taustoista ja persoonallisuuden piirteistään. Myöskin erinäisiä riskien ja tarpeiden arviointimenetelmiä on kehitetty ja otettu käyttöön nais erityisyys huomioiden, koska vaikka naisilla yhteiskunnassa esiintyy vähemmän ja luonteeltaan vähemmän henkeä uhkaavaa väkivaltaista käytöstä niin laitososolosuhteissa heillä monesti esiintyy huomattavasti enemmän itseen kohdistuvaa tai lievemmäksi luokiteltavaa, mutta muihin ihmisiin kohdistuvaa reaktiivista väkivaltaa.

Naisten hoitopolkua on kehitetty heidän arjessa ilmeneviä erityistarpeita, haavoittuvuuksia ja turvallisuustarpeita huomioiden ja sairaalan naistenosaston toimintamalleja ja käytäntöjä on esitelty, pohdittu ja kehitetty pitkään, sekä kansallisessa yhteistyössä esim. vakavasti oireilevien nuorten hoitopolun jatkumona että osana kansainvälistä nais erityisyyden verkostoa. Tutkimustietoa, empiirisesti valiideja ja hyväksi todettuja käytäntöjä ja naisten erityistarpeita huomioivia hoitomuotoja on sairaalassa tutkittu, sovellettu ja jalkautettu niiltä osin kuin ne soveltuvat oikeuspsykiatriaan ja potilaille, joilla psykoosisairauden lisäksi on tunteiden säätelyn ongelmia, itsetuhoisuutta ja vaikeuksia ihmissuhteissa, jotka haittaavat potilaiden elämänlaatua tai hankaloittavat tai ylläpitävät ongelmallista käytöstä.

Potilaiden kokemuksia ja kokemusasiantuntijuutta on hyödynnetty osana henkilökunnan koulutuksia, sekä pyritty kehittämään tasaveroisena, enemmistönä olevan miespotilaspopulaation rinnalla. Heidän erityistarpeiden pohjalta on siten kehitetty malleja esim. syömishäiriöiden ja seksuaalikasvatuksen osalta, huomioitu toiminnallisessa kuntoutuksessa ja virkistystoiminnassa ja liikunnassa ja esim. viime vuosina yleistyneet, eläinavusteiset menetelmät ovat jakautuneet sairaalaan alun perin naisten keskuudessa nousseista tarpeista turvallisesta kosketuksesta ja hoivan tarpeesta, joskin näistä ovat hyötynneet myös monet miespotilaat.

Hyvien käytäntöjen ylläpitämiseksi ja nais erityisyyden huomioimisen turvaamiseksi myös jatkossa olisikin äärimmäisen tärkeä myös jatkossa tutkia ja monitoroida oikeuspsykiatristen naisten erityiskysymyksiä sekä arjen että tieteellisen tutkimuksen näkökulmasta. Tutkimuskysymyksiä voisivat olla esim. lääketieteen näkökulmasta samanaikaissairastavuuden lääkehoito, oikeuspsykiatristen ja vaikeahoitoisten naispotilaiden hoitopolun prosessin kuvaaminen auki, sekä sukupuolierot riski ja tarvekartoitusten pohjaavissa hoitosuunnitelmissa ja hoidon toteutuksessa.

Sairaalassa on laadittu yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma, joka päivitetään vähintään kahden vuoden välein.